

נזיר יד

משה שווערד

1. פירוש הרא"ש מסכת נזיר דף יג עמוד ב

הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר קבל עליו ונזירות בנו תחלה התחיל מונה את שלו אלו ישלמו שלשים יום [קודם] שילד לו בן ואח"כ נולד לו בן קודם ששלמו מניח את שלו ומונה את של בנו. [1] דכיון שקבל נזירות בנו תחילה מיד כשנולד לו בן צריך להניח את שלו ולמנות את של בנו ואח"כ ישלים את שלו ונפקא מינה בהפסקה זו שאינו מגלח כי אם פעם אחת דאם היה מגלח על של בנו היה צריך למנות ל' לנזירותו דאין תגלחת פחות מל' יום ולא שייך למתני ואח"כ משלים את שלו דאין זו השלמה כיון שצריך למנות ל' יום משלם אבל אם היה משלים שלו בלא הפסקה ואח"כ היה מונה של בנו היה צריך ב' תגלחות. אבל השתא מביא על תגלחת א' שני קרבנות

2. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף יג/ב

[2] ונראה לי דלרב דאמר שטמא ביום גדול שער אינו סותר אפשר דמגלח על של בנו ואחר כך מונה שלושים על נזירותו. והאי דקרי ליה השלמה לפי שאם נטמא אחר ששלמו השלשים שלו אינו סותר כיון שאינו מונה מאז והלאה אלא לגידול שער. ונפקא מינה בהך הפסקה שצריך להשלים יתר על שתי נזירות כדי גדול שער. ועוד נפקא מינה לריש לקיש דאמר נטמא בשל בנו אינו סותר את שלו דאם מנה עשרים לנזירותו והפסיק והתחיל למנות את בנו ונטמא בתוך עשרה ימים אינו סותר אלא נזירות בנו. ואם היה משלים את שלו בלא הפסקה היה סותר הכל. ולר' יוחנן דאמר סותר הכל נפקא מינה דאם מנה עשרים לנזירותו והפסיק ומנה עשרים לשל בנו ונטמא סותר הכל. ואילו היה משלים את שלו תחלה לא היה סותר כי אם עשרים ימים:

3. תוספות מסכת נזיר דף יג עמוד ב ד"ה בעי רבא

בעי רבא אמר הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו מאה יום מהו - כיון דהלין מאה יום לא שלמי בהנך עשרים יום לא חיילא נזירות של מאה יום עליה מעכשיו [1] דמסתמא אין דעת זה האיש להפסיק נזירות שימנה עתה עשרים יום מן המאה יום ואחר עשרים יום ימנה נזירות שלשים יום שקבל עליו לאחר עשרים יום ושוב ימנה שמנים יום להשלים המאה יום אלא אחרי שאינו יכול להשלים נזירות של ק' יום בהלין כ' דעתו שאלו כ' יום יהיו פנויים ויהיה מותר ביין ובתגלחת בהנך כ' יום ואחר כך ימנה ל' יום לגלח ויביא קרבן ושוב מונה ק' יום רצופין ויגלח ויביא קרבן ומה שאמר מעכשיו מאה יום ר"ל ומעכשיו כמו כן אני מקבל ק' יום אחר שעשה סתם הנזירות לאחר כ' יום ...

4. קרן אורה על מסכת נזיר דף יג/ב

וביאר התוס' ז"ל אע"ג דאמר מעכשיו ק' יום אמדינן דעתיה דלא נתכוין שיתחיל מעכשיו כיון דלא שלמין ויצטרך להפסיק מפני נזירות של כ' יום דנזירות זו ודאי אינה נדחית כיון דהיתה ראשונה בקבלה, אלא מעכשיו ק' יום דקאמר היינו דמקבל עכשיו ק' יום למנותן לאחר נזירות של כ' יום. [2] ומדברי השטמ"ק נראה דמפרש דלא אמר בפירוש מעכשיו ק' יום, אלא סתמא קיבל עליו נזירות ק' יום ומיבעי ליה אי חלין מיד אי לא, ולענ"ד לא הו' צריכי לזה דבתר אומדן דעתו וכוונת דבריו אזלינן, אלא אפילו נתכוין דהמאה יום יתחילו מעכשיו שפיר מיבעי ליה מי נימא דלא הו' קבלה להפסיק הנזירות, ונהי דמצינן דכוותיה במתניתין מניח את שלו ומונה של בנו, היינו משום דהתם בתחלת קבלתו לא נתברר שיצטרך להפסיק וכמש"כ התוס' ז"ל, אבל אם הדבר ברור שיצטרך להפסיק לאו קבלה היא, ומ"מ מחוייב למנות נזירות מאה אחר שישלים נזירות לאחר עשרים יום, משום דקיי"ל דנזירות חל על נזירות אפילו אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, או דלמא בהפסקה נמי חשיב קבלה כיון דאיכא גידול שער לבסוף:

5. תוספות מסכת נזיר דף יג עמוד ב ד"ה בעי רבא

בעי רבא אמר הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו מאה יום מהו... וא"ת ואמאי לא פשיט ממתני' דקתני מניח את שלו ומונה של בנו ושוב משלים את שלו אלמא לא חייש האי גברא אהפסקת נזירותו דאיכא למימר שאני מתני' כשהתחיל למנות נזירותו סבור היה לתשלומין שלא ידע שיוולד לו בן תוך ימי נזרו וגם אפשר להיות שפעמים ישלים נדרו קודם שיוולד לו הבן הילכך גמר ונדר ואפי' יולד הבן מפסיק נזירותו ומניח נדרו ומונה את של בנו ולא קפיד בהפסק נזירותו אבל הכא דלא אפשר כלל אם יתחיל נזירות של מאה יום צריך להפסיק כשיעברו כ' יום הילכך לא חייל עליה נזירות של מאה לאלתר.

6. תוספות מסכת נזיר דף יד עמוד א ד"ה מי חיילא

מי חיילא - נזירות עליה מהשתא או לא את"ל דבין נזירות מועטת ובין נזירות מרובה מהשתא חיילא משום דכי מטו עשרים ויחול נזירות לא הוי הפסק כולי האי שהרי דמי הוא לנזירות דמאה אבל הכא אי חיילא מהשתא נזיר עולם נזירות דאחר עשרים אינו כיוצא בו כלל והוי הפסק הילכך לא הוי נזיר עולם כלל עד שישלים נזירותו ובהנך עשרים קמאי יהיה מותר ביין ובתגלחת ובטומאה או דילמא דמ"מ יחול מהשתא נזיר לעולם וכי אתו עשרים ימנה נזירות שלשים יום ומגלח למ"ד נזיר עולם מיקל אחר שלשים יום או אחר [ש"א = שנה אחת] למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה (לעיל דף ה.) דחזיא לנזירות עולם שהתחיל ולא חשיב הפסקת נזירותו כיון שבידו לשאול על נזירות של שלשים יום והיה עושה נזירות עולם לפניו בלי הפסק הילכך אסר אפילו לא שאל על נזירות [דל' יום] יחול עליו נזיר עולם מהשתא וה"ה דמצי למיבעי אי אמר הריני נזיר לאחר כ' נזיר עולם ומעכשיו נזיר סתם.

נזיר שמשון

7. סדור תפלה נוסח ספרד - סדר התרת נדרים:

שמעו נא רבותי דינים מומחים, כל נדר או שבועה או אסר או קונם או חרם, שנדרתי או נשבעתי בהקיץ או בחלום, או נשבעתי בשמות הקדושים שאינם נמחקים, ובשם הוי"ה ברוך הוא, וכל מיני נזירות שקבלתי עלי ואפילו נזירות שמשון, וכל שום אסור

8. פתחי תשובה יורה דעה סימן רל"ט

(ו) שתי נזירות - עבה"ט בשם ש"ך מ"ש בדיני נזירות סתם ונזירות שמשון ועיין מדינים אלו בתשובת מהרי"ט ח"א סי' י"ט וכ' וס"א וס"ג וסימן פ"ט וסימן קל"ה ובח"ב מסימן כ' עד סימן כ"ז ובתשובת מהר"י לבית הלוי כלל ד' סימן כ"ד ובתשובת ר"ל בן חביב סימן נ"ו ובתשובת רדב"ז החדשות סימן מ"ב וסימן קל"ג וקל"ו וקס"א וסימן תק"ו ובתשובת ראש יוסף להגאון מהר"י אשקאפ"א סוף תשובה ה' דף י"ג ע"ב ובתשובת חוות יאיר סימן ט"ו דף כ"ג. ודע דמה שכתוב בנוסח התרת נדרים שאנו נוהגין בגלילות אלו לאמרם בער"ה וכל מיני נזירות שקבלתי עלי ואפילו נזירות שמשון כו' נוסחא מוטעת היא שהרי נזירות שמשון איך לה התרה כלל כמ"ש בבה"ט והוא ש"ס ערוך והלכה פסוקה וכנזכר בש"ך...

9. גבורת ארי על מכות דף כב/א

[בנזיר שמשון], ואיני יודע טעמא [דנזיר שמשון אינו בשאלה], ומהא [דסוגין] אפשר לומר דליתא בשאלה מדרבנן וכיון דמכל מקום ליתא בשאלה תני לה, אבל מהא דפ"ב [דנזיר] (יד, א) דבעי רבא אמר הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם מהו הכא לא אפשר לאיתשולי מי חיילא או לא, ש"מ דנזירות שמשון מן התורה אינו בשאלה דאי מדרבנן מאי ס"ד דלא חיילא עליה נזירות דהשתא משום דלא איתיה בשאלה כיון דאפשר בשאלה מן התורה. ואין לומר דהיינו טעמא כיון דנזירות שמשון גופיה לא היה אפשר לאיתשולי עליה כיון דנזירותו היה מן השמים על ידי מלאך מאן דמתפיס ביה דיניה כמוהו לפיכך אינו בשאלה, דזה אינו דא"כ

10. דף על הדף נזיר דף יד עמוד א

בשו"ת חות יאיר (סי' ט"ו) הביא רש"י מכות כ"ב ע"א ד"ה דנזיר דמבואר מדבריו דהא דאיתא לעיל ד' ע"א במשנה דנזיר שמשון אין לו התרה, היינו דוקא נזיר כשמשון ממש, שבא אליו מלאך בחלום ואמר לו שיתנהג בנזירות, אבל האומר הריני נזיר כשמשון שפיר יש לו התרה. אמנם ברמב"ם (פ"ג נזירות ה"ד) ותוס' לעיל ד' ע"א (ד"ה מה בין) נקטו דגם באומר הריני נזיר כשמשון אין לו התרה, וחקר בחות יאיר בטעם הדבר, דהא קי"ל דאף בנשבע על ככר, ושוב נשבע שלא יתיר שבועתו, הרי הוא מתיר שבועתו השני' ואח"כ מתיר שבועתו הראשונה, וא"כ אף אם נימא שבנזירו שמשון כלול שלא יתיר נדרו לעולם, אמאי לא יוכל להתיר נדר זה גופא. וכתב לתרץ דחומרא דרבנן הוא, דאם נימא דיכול להתיר את נזירותו, אם כן אתי למימר דנזירות שמשון יש לה קצבה, דהא עכשיו רואים אותו שהוא שותה יין ומתגלח, ומשו"ה החמירו חז"ל שלעולם לא יתיר את נדרו,

וע"ש עוד מש"כ בזה...באורח מישור (נדפס בסוף הש"ס) כאן הביא ממהרש"ל בביאורו לסמ"ג מגליון תוס' בשם הר"א ממין שכתב בטעם הדבר שא"ל התרה, שכיון שטרח לתלות נזירותו בדבר שאין דרך בנ"א לנדר בו, החמירו חכמים כנדר שהודר ע"ד רבים שאין לו התרה עולמית ע"ש. וכיוצ"ב כתב בשו"ת מהרי"ט (ח"ב סי' כ"ד) דהוה כתולה נדרו ודעתו במלאך, שא"א לו להשאל עליו ולומר אדעתא דהכי לא נדר, וע"ש מש"כ דלפ"ז כמו בנדר ע"ד רבים לדבר מצוה יש לו התרה, ה"נ בנזירות שמשון לדבר מצוה י"ל התרה....

11. שו"ת בנין ציון (ח"א סי' פ"א)

[1] [יישב בזה דחומרא דרבנן הוא מ"ש בנוסח התרת נדרים שבערב ר"ה "ואפי' נזירות שמשון", וקשה דהא נז"ש לית' בהתרה. אולם לפי הנ"ל ניחא, דאין לו התרה רק מדרבנן, ונמצא שמרוויחין בזה עכ"פ האיסור דאורייתא, שלא יענש ע"ז חומר האיסור תורה, ע"ש עוד.]

12. ספר מנחת חינוך - מצוה שסח - אות יד

[2] ראיתי בספר לקט הקמח למהר"מ חאגיז בהל' נזירות למהריק"ש סי' נ"ח [בסוף ספר הלכות קטנות ח"א] שהביא ששמע מפי הרב המובהק כמהר"מ בן חביב ז"ל משם הרב נ' מיגש ז"ל דהא דאמרינן נזירות שמשון אין לה התרה היינו דוקא היכא דכבר התחיל לנהוג בעצמו דין נזירות ובא לשאול מבית דין שיבקשו לו התרה, אבל אם קיבל נזירות עליו ועדיין לא נהג הנזירות, אז כשבא לבית דין והבית דין מוצאים לו פתח מתירין לו ע"ש. - קומץ מנחה.

13. שו"ת מנחת יצחק חלק ח סימן פ

ADDENDUM

ז' אדר - משה

14. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף יד עמוד א

אמר כמשה בשבעה באדר מאי. בעיא באנפי נפשה היא אי יש בלשון הזה לשון נזירות או לא. מי אמרינן בשבעה באדר יום שנפטר משה רבינו ומחמת צער רבו נזירות בישראל ויש בזה הלשון יד לנזירות. או לא לפי שבשבעה באדר מת משה וכמו כן הוא יום משתה ושמחה ואין בדבריו כלום. פשוט מיהא חדא אמר הריני נזיר וכו'. ברייתא היא. תוספי הרא"ש ז"ל:

15. תוספות מסכת נזיר דף יד עמוד א ד"ה אמר כמשה

אמר כמשה בז' באדר מהו - דביום הוולדו דהיינו בז' באדר שמחו שמחה גדולה וביום מותו בז' באדר מסתמא רבים נדרו בנדר ורבו נזירים בישראל מחמת צער והוא אמר בסתם אהא היינו כמו שהיה דורו של משה בז' באדר ביום מותו ונזירות קבל עליה או כיום הוולדו קאמר ושמחה קבל עליה וק"ק למ"ד (זבחים דף קיז.) נדרים ונדבות לא קריבין בבמה א"כ אותם שנדרו בנזיר בפטירת משה רבינו הא היו נזירים כל ימיהם ולא יכלו להקריב קרבנות דקרבן נזיר נידר ונידב הוא ולא היה היתר גם בשילה וכן קשה מן נזירות דאבשלום עד"כ. וצ"ע דלכאורה יש לומר, דבאמת הצדיק שהי' פרוש לגמרי מהבלי העולם, נעשה הלל ריק ביסודי העולם, ולכן התנדבו הרבה לעשות כמוהו להיות נזירים מהבלי העולם עד סוף ימיהם, להרבות בפרישות שהיתה חסרה במותו; ואת"נ לא כווננו להתיר איסורין עד יום מותו, דומיא דמשה שהיה כן עד סוף ימיו.

16. ספר חידושי בתרא

רס"ג)יד. תוס' סד"ה אמר כמשה וז"ל וק"ק למ"ד נדרים ונדבות לא קריבין בבמה א"כ אותם שנדרו בנזיר בפטירת משה רבינו הא היו נזירים כל ימיהם ולא יכלו להקריב קרבנות, דקרבן נזיר נידר ונידב הוא ולא היה היתר גם בשילה, וכן קשה מן נזירות דאבשלום עד"כ. וצ"ע דלכאורה יש לומר, דבאמת הצדיק שהי' פרוש לגמרי מהבלי העולם, נעשה הלל ריק ביסודי העולם, ולכן התנדבו הרבה לעשות כמוהו להיות נזירים מהבלי העולם עד סוף ימיהם, להרבות בפרישות שהיתה חסרה במותו; ואת"נ לא כווננו להתיר איסורין עד יום מותו, דומיא דמשה שהיה כן עד סוף ימיו.

17. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף יד עמוד א

אמר כמשה בשבעה באדר. פירש רבינו תם דמסתמא הרבה היו שם שנזירו בפטירת משה רבינו. אי נמי אם לא נזרו אוננים היו ופרשו מלשנות יין. או דילמא האי בשבעה באדר ביום שנולד משה דאכלו ושתו וחדו. הר' עזריאל ז"ל:

18. ספר פרדס יוסף החדש פרשת וזאת הברכה לד:ח

(א) בתוס' נזיר י"ד. כתבו דביום פטירת משה נזרו הרבה מבנ"י נזירות ע"ש. והוא דבר חידוש. ובשו"ת בן פורת להגר"י ענגיל זצ"ל (ח"א סי' ב) העיר לפי"ז דאם משה רבינו נפטר בש"ק א"כ יתכן להוכיח מזה דשרי לקבל ע"ע נזירות בשבת ע"ש היטב אך כבר התבאר לעיל בהרבה מקומות שאין הדבר ברור שנפטר בש"ק ואולי בע"ש וכו'. וגם יתכן שלא קיבלו הנזירות עוד באותו יום (בפרט אי נימא שנפטר בין השמשות שלכן אומרים אז צדקתך וכו' ולא היה זמן עוד באותה שבת לקבל נזירות ודו"ק).

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

לקבלו בלב, מידי דהוי אתענית דק"ל (א"ח סי' תקסב ס"ו) שאם הרהר בלבו הוי קבלה. ובשבת מקבל עליו קודם שעוקר רגליו. ואע"ג דאותו יום שמקבל על עצמו ג"כ עולה ליום שלם כמש"כ התוס' לעיל (ה: ד"ה ואת) דמקצת היום ככולו היינו כיום ראשון ויום אחרון דומיא דאבלות, וכמבואר במתני' לקמן (טז.), דהא גם כשחל ת"ב ביום ראשון מפסיקין מלאכול בשבת קודם השקיעה, והיינו משום שהוא בשב ואל תעשה, שאינו ניכר אבלותו. ובמה שכתבו רש"י ותוס' על יום ז' אדר שנצטערו הרבה וקיבלו ע"ע נזירות, עי' בטור וש"ע (א"ח סי' תקפ) שכתבו שהוא יום תענית. והרבה תמהים ע"ז שביום ל"ג נוהגים במירון ובהרבה מקומות להרכות בשמחה, משום שהוא יום פטירת רשב"י ע"ה [ועי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רלג) שאם הוא היה בארץ ישראל היה מונע עצמו לילד על קברו באותו יום, עי"ש טעמון] ובשער יששכר (מאמרי אייר — גל עיני אות כג) כתב טעם החילוק ביניהם בשם גדול א', שביום פטירת משה רבינו נשתכחו ג' מאות הלכות כדאיתא בגמ' תמורה (טז.), משא"כ ביום פטירת רשב"י גילה סודות הרבה, וכל האדרא זוטא, עי"ש באריכות. ועי' מה שכתבנו בענין זה במס' נדרים (יב. ד"ה כיום).

דף יד. אמר כמשה בשבעה באדר מאי. פירשו רש"י ותוס' דביום הוולדו דהיינו ב' אדר שמחו שמחה גדולה, וביום מותו ב' אדר מסתמא נדרו רבים בנזירות מחמת צער, והוא נדר בסתם אהא כמו שהיה בדורו של משה ב' אדר, ולא פירש כוונתו אם על יום מותו כוונתו ונדר בנזירות, או על יום הוולדו כוונתו ושמחה קבל על עצמו. ועי' בתוס' במס' מנחות (ל. ד"ה מכאן) וברא"ש במס' פסחים (פ"י סי' גג) דמשה מת בשבת. ואין להקשות האיד נצטער וקבלו על עצמן נזירות בשבת, שהרי יכולין

20. ספר חידושי בתרא

(רסב) יד. אמר כמשה בן באדר מאי. יש דמקשים למה נקט דוקא משה, ועוד צ"ע השייכות לבעיא זו לכאן, ובתוס' כתבו דביום הולדו שמחו שמחה גדולה, וקשה דהא לא ידעו רק אביו ואמו, שהרי הצפינו אותו. אבל ע"י בתוס' דביום הולדו כתבו סתם "שמחו שמחה גדולה", ורק ביום מותו בן אדר אשר הוסיפו "מסתמא" רבים נדרו בנדר, ואת"נ ביום הולדו רק אביו אמו אחותו ומסתמא אחיו שמחו שמחה גדולה. ולכן נקט נזירות כמשה, דבהוולדו היה שמחה גדולה ואמיתית מכיון שנתמלא הבית אורה והבינו שנשמה גדולה ירדה לעולם, ומתוך שמחה הגדולה שרתה נבואה באחותו והתנבאה שהוא יהיה מושיען של ישראל; משא"כ בכל לידה אחרת אף ששמחים מ"מ איין זו שמחה אמיתית כמשל חז"ל דלידה דומה לספינה שעתה פרשה לים, ולא ידוע אם תגיע, ואיך תגיע, למקומה המיועד. והמאירי ז"ל פירש השייכות הכא וז"ל כבר ביארנו שאף הנזירות אינו נתפס אלא בדבר הנדור כשאר הנדרים, אבל אם היה כאן אדם שנמנע משתיית יין מחמת צערו או שהוא קץ בו ואינו יכול לשתותו כדרך כמה בני אדם ואמר הריני כמוהו לא אמר כלום, ואע"פ שמתפסין בנזירות שמשון אע"פ שלא נדר הוא בנזירות, כבר ביארנו שמ"מ הואיל והמלאך אמר גזיר אלקים יהיה הנער, הדרת המלאך אין לך הדרה גדולה הימנה, מעתה מי שאמר הריני נזיר כמשה בן באדר הן שיכוין לומר על משה שמת בו ולא שתה יין בכל אותו היום כלומר שיום מותו ודאי לא נתעסק בצרכי גופו כלל, הן שיכוין לומר כרוב ישראל ביום מיתתו שנצטערו ונתאבלו ולא שתו יין אינו כלום, ולענין ביאור זה שנתגלגלה כאן ע"י נזירות שמשון שהיה בלא נדר בגלגלה, ומ"מ פשוטה היא ע"כ, והיינו דהמאירי מפרש דזה גופא הספק כאן אם כוון להא דנצטערו סתם ולא חל, או כוון למסתמא דתוס' דהרבה נתנזרו באותו יום, וחל. ועי' בסטנסיל מהדורא ג' שפירש האבעיא באופן אחר, והוא כדין הרמב"ם פ"ד ה"י, ולא פירש מקור רמב"ם כהרדב"ז והכס"מ. ועיין במנחת חינוך.

21. הגרי"ז על מסכת נזיר דף יד/א

בגמ' אמר כמשה בשבעה באדר מאי, הפירוש אי דהוי כאומר יום א' לפני פטירתו דג"כ לא שייך שיהיה נזיר ל' יום כיון שימות למחר, א"כ לא חל עליו נזירות כלל, או דילמא כיון דבדין ליכא בזה עיכובא שבמציאות אפשר לו להיות נזיר ל' יום אם לא ימות והוי כנזיר דחל ולא נפשטה הבעיה:

22. תפארת ציון

בתר שמא או בתר טעמא דר' יוחנן ס"ל דאזלינן בתר שמא לכן אמר דסותר חדא נזירות אריכתא היא דשניהם שם נזיר וקרבות לא הפסיק ביניהם, וכן בימי חלוטו שם נזיר עליו דכל דיני נזירות עליו, ור"ל ס"ל דאזלינן בתר טעמא ובהטעם הם מחולקים דנזירות ידידה לחוד דקיבלם כדי לצער א"ע על עוונותיו ודבריה לחוד דקבלה בשביל ליתן הודאה ושבח להקב"ה על שזיכה לו בבן ולכן ס"ל שהם מחולקים בדין סתירה. וכן מה שיהיה בדין נזירות בימי חלוטו אינו שוה בהטעם להנזירות שמקודם דמקודם היה בהנזירות מחמת נדרו ברצון עצמו ובימי חלוטו הוא מחמת ההכרח על שא"א לו לגמור ימי הנזירות בימי חלוטו ולהביא קרבות ולגלח לכן הם נפרדים לדין סתירה:

ר' יוחנן אמר סותר ר"ל אמר אינו סותר וכו' נטמא בימי צרעתו וכו' אפשר לומר דמחלקותם הוא אם אזלינן

23. תוספות מסכת נזיר דף יד עמוד ב

נטמא בימי צרעתו - אמר הריני נזיר מהיום והתחיל למנות נזירות [שימי] חלוטו אינו עולה לנזירות וגם אינו סותר כדלקמן בפרק מי שאמר (דף יז:) ונטמא במת בימי חלוטו לר"ל אינו סותר הימים הראשונים שמנה לנזירותו קודם ימי צרעתו וכשיטהר מצרעתו יגלח ויביא קרבנות מצורע ויחזור וישלים מנין נזירות כמו שפסק ור' יוחנן אומר סותר דהא בנזירות קאי ועדיין לא מנה המאה ולכשיטהר מצרעתו צריך למנות כל ימי נזירותו, וצריכא, לאשמועינן פלוגתייהו בבנו ובצרעתו.

24. תוספות מסכת נזיר דף יד עמוד ב

נטמא ביום גידול שיער - פי' אמר הריני נזיר שלשים יום וכשמנה כ' מנזירותו גילחוהו ליסטים על כרחו דהשתא לא יוכל לגלח ביום שלשים לנזירות ולהביא קרבנותיו עד אחר שלשים יום מיום שגילחוהו הליסטים דאין גידול פחות משלשים יום והתחיל הל' וכשמנה עשרה סיים נזירותו שהרי תחילה מנה עשרים טרם שגילחוהו הליסטים ואלו העשרים יום האחרונים אינם רק לגדל שיער שיוכל לגלח אחר נזירותו ולהביא קרבנותיו ובהם נטמא והאי דנקט ביום גידול שיער ולא נקט בימי כדנקט לעיל בימי צרעתו לפי [שאי] אפשר שלא יהו נמשכים ימי צרעתו טפי מיום אחד אבל גידול שיער אפשר שלא יאריך עליו אלא יום אחד כגון שגילחוהו ליסטים יום שני לנזירותו דהשתא אינו מוסיף על שלשים אלא יום שלבסוף בעבור גידול שיער.

25. תפארת ציון

גמרא ע"ב רב אמר אינו סותר אפי' לר' יוחנן ושמואל
אמר סותר אפי' לר"ל וכו' אפשר לומר
דטעמו דרב הוא מפני דאזיל בתר טעמא דטעמו דקרא
ממה דאמר והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו הוא
מפני שלא מנה שלשים יום רצופים בטהרה ולכן זה שכבר
מנה נזירות רצופים בטהרה וכל עיכובו הוא על שגלחוהו
ליסטים בתוך ימי נזירותו וצריך להשלים שלשים יום
מיום שגלחוהו כדי שיהיה מתואר בשם גדל פרע בזמן
הבאת קרבנותיו לכן אמר דאפי' לר' יוחנן אינו סותר על
שאינו קאי בנזירות דכבר נשלם ימי נזירותו אלא בהגידול
שער שאינו רק להשלים הנזירות בהתגלחת והקרבנות.
ושמואל ס"ל דאזלינן בתר שמא [דפליגי בזה אב"י ורבא בע"ז]
ס"ו ע"א לכן ס"ל דכל זמן שמחוייב בגידול שער ששם
נזיר עליו שייך עליו הכתוב והימים הראשונים יפלו כי
טמא נזרו ולכן אמר דאפי' לר"ל סותר על שהוא חדא
נזירתא:

26. דף על הדף מסכת נזיר דף יד עמוד ב

בגמ': נטמא ביום גידול שער רב אמר אינו סותר וכו' ושמואל אמר סותר. כתב בספר כלי גולה (ע' רסב): נראה להסביר דפליגי בפלוגתא הידועה אם הכשר מצוה כמצוה. דשמואל סובר שהכשר מצוה כמצוה, ע"כ אמר דסותר ביום גידול שער, אף על פי שרק התגלחת היא מצוה, מ"מ גידול השער מכשיר למצוה ונחשב כמצוה. ורב סובר

דאינו סותר, משום דס"ל דהכשר מצוה אינה כמצוה, אף על גב שאי אפשר בלא הגידול, מ"מ לא חשיב כמצוה, דרך התגלחת עצמה נחשבת למצוה.

27. תוספות מסכת נזיר דף יד עמוד ב ד"ה לעולם אליבא

לעולם אליבא דרבנן ומאי אין לו תקנה למצות גילוח - דכיון שהביא כבר קרבנותיו שוב לא יביא ונסתלק ומיד מותר לשתות ביין בלא תגלחת כלל והכל מודים דקאמר רב חסדא קאי אפלוגתא דרב ושמואל דפליגי דנטמא ביום גידול שער אם סותר והכא דנטמא קודם תגלחת מודים דאינו סותר דהוי כמי שגילח כבר.

28. תפארת ציון

אין לו תקנה למצוות גילוח. מהרמב"ם הל' נזיר פ"ו ה"ד משמע דמפרש להגמרא דמיירי שלא נזק עליו אלא אחד מן הדמים ואפשר לו עדיין להתגלח על שאר הקרבנות כשיטהר אעפ"כ אמר הגמ' אין לו תקנה למצוות גילוח מפני דמצוות גילוח הוא ביום שמביא הג' קרבנות שחייב הנזיר בהם וכוונת הגמ' בזה להזהיר לקיים כל מצוה בכל פרטיה כי אם חסר פרט אחד אזי אינו מתואר המצוה כתיקונה:

29. תוספות מסכת נזיר דף יד עמוד ב ד"ה לוקה על

לוקה על הטומאה - אם נטמא קודם הבאת קרבנותיו אבל אינו סותר נזירות שמנה אחר שכלו ימיו כבר ונהי דאשכחן בפירקא דלקמן (דף טז.) ואייתי לעיל נטמא יום מאה ואחד סותר שלשים היינו דוקא יום ק"א וגזרינן אטו יום שלשים דהוי יום תגלחת דאורייתא כדתנן פרק קמא (לעיל דף ה:) אבל ביום מאה ושנים אינו סותר או ביום שלשים ואחד אינו סותר.

=====

שו"ת מנחת יצחק חלק ח סימן פ

בענין נזירות שמשון. ז"ל השואל: בס"ד ד' קדושים כ"ה ניסן ה' תשמ"א.

ת"ל לאחר תקופה ארוכה של תהיה וטעיה, קרבני המקום יתברך שמו לעבודתו בקיום תורה ומצות וזה כשנה שנתקרבתי לברסלב.

בהיותי בבומבי הודו, אחר טלטולים רבים של כמה שנים בין עובדי ע"ז שונים ומשונים ר"ל הגעתי לבית כנסת ערב ר"ה ה - תשל"ו כששמעתי את הפיוט עוקד והנעקד והמזבח פרצתי בבכי רב ואז החלטתי שאין לי מקום אחר כי אם ביהדות, למרות שלא היה לי מושג מה זה יהדות ושמתי פעמי לבוא לארצינו הקדושה.

בפרשת לך - לך הגעתי לא"י והלכתי לבית הורי בת"א ושם למדתי בעצמי חומש ונ"ך. עוד לא הלכתי לבית - כנסת וגם תפילין עוד לא הנחתי, ובאותו תקופת ישיבתי בבית הורי קיבלתי על עצמי נזירות בהשפעת דרכי ע"ז הודיים בדרך להתקדשות, בל"ג לעומר נסעתי למירון לר' שמעון בר יוחאי ובקרתי בכל הקברות מסביב ולא נזהרתי על טומאת מתים מחוסר ידע, גם נכשלתי באכילת תערובת ירקות עם צימוקים. בחג השבועות הגעתי להר - ציון והתחברתי שם עם חבורת אנשים שכפרו בתורה שבע"פ והאמינו רק בזוהר ובתורה שבכתב וחיפשו לגאול את עם ישראל ע"י הקמת שבט משיחי, ואז קנינו בחברון שני חמורים לבנים ובאנו עליהם לירושלים ומשם הלכתי עם החמור להרים סביבות ירושלים, לבישתי היתה פרועה מאד טלית - קטן מכנסים רחבים וקפקפים בלבד. ומידי פעם הייתי בא לכותל ולהר - ציון, אז באותו תקופת ישיבתי בהרים כשקורא הייתי בתורה ונ"ך בא בדעתי לקבל נזירות שמשון, איני זוכר באם הוצאתי זאת בשפתי. בערב ר"ה ה'תשל"ז חזרתי להר -

ציון לאותה חבורה ועשו שם התרת נדרים לפי הסידור אז מלמלתי לעצמי תוך אמירת הנוסח חוץ מנזירות שמשון. במשך הזמן נוצרו גושים בשערותי והפרדתי אותם בקריעה בכח ונתלשו שערות מספר. פשוט שבמצבי היום לא הייתי מקבל עלי שום נזירות ודברים משונים. והיות שהנזירות מכבידה עלי מבחינה גשמית ורוחנית וחברתית וגם אני דואג שלא אעכב עי"ז את ילדי מחינוך המקובל. על כן הריני שוטח את בקשתי לפני כבוד מעלתכם שתוליכוני בדרך האמת והנכון. ושכרכם מן השמים מרובה עכ"ל השואל.

תשובה ... והנה גם הא דאין היתר בשאלה בנ"ש מפורש בש"ס (נזיר י"ד שם ובמס' מכות כ"ב ע"א), [1] אמנם כבנדון דידן דהמקבל הנזירות הי' בשעת הקבלה עם הארץ גמור, דלא ידע כלל מתורה שבע"פ, ולא ידע כל פרטי נזירות שמשון ועבר כ"פ על דיני נזירות, מצינו בפוסקים שדנו בנדונים כאלה, וז"ל המהרלב"ח (סי' נ"ו): אבל נקוט מיהא בידך דמכאן והלאה לא תחזיק במנהג הזה ולא תתיר נזירות שמשון כזה, וזה בתנאי שיהי' הנודר יודע ומבין מה שאומר, גם שהלשון הנדר יהי' מסודר כראוי וכו', אבל מי שלא ידע מה שאומר או לא נדר נדרו כראוי יכול אתה להתיר לו, עם היות שצריך לבקש לו איזה תחבולה כדי שלא יראה שאתה מתיר נזירות שמשון עכ"ל...

והנה בנוגע דאינו זוכר אם הוציא בשפתיו שמקבל עליו נזירות שמשון, וצריך שיהא פיו ולבו שוים כמבואר ברמב"ם (פ"ב דנדרים ה"ב), ועי' בתשו' הרדב"ז שם (סי' מ"ב), שדן בקבלת נזירות שמשון להתירו בנידונו מטעם שאין פיו ולבו שוים, אבל חושש אני מאד בנד"ד דהרי תנן (בנזיר י"א) ופסק כן הרמב"ם (פ"א דנזיר הי"א), דמזגו לו כוס של יין ואמר הריני נזיר ה"ז נזיר גמור עיין שם, ובדאי בכ"פ במשך הזמן, כששאלו לו על התנהגותו, אמר בפיו שהוא נזיר.

אמנם בודאי יש לדון בנד"ד על עיקר קבלתו, של"ה מסטרא דקדושה ע"ד שכתב הרמב"ם (סוף ה' נזירות), וז"ל הנודר לד' דרך קדושה, הרי זה נאה ומשובח וכו' עכ"ל, ועי' במס' נזיר (ט' ע"ב) ותוס' שם וחת"ס (יו"ד סי' רי"ט), דאדרבה הי' ר"ל מסט"א בהשפעת דרכי ע"ז הודים וכו' כלשון השואל בשאלתו, וגם אח"כ כשקיבל נ"ש, עדיין לא הי' שפוי בדעתו בדרך התורה ואמונה טהורה, כדמוכח מכל דרכיו והתנהגותו כמ"ש בדבריו שם, דמוכח דהי' טועה ותועה בדיעות נפסדות ר"ל. ול"ה לו מושג מיהדות כדבריו הנ"ל. וגם עבר כמה פעמים על קבלת נזירותו, שנוצרו גושים בשערותיו, והפריד אותם בקריעה בכח ונתלשו שערות מספר (כלשון).

וגם שאם הי' אז במצב היום לא הי' מקבל עליו שום נזירות ודברים משונים (כלשון). וכי שהנזירות מכבידה עליו מבחינה גשמית ורוחנית וחברתית, וגם דואג שלא יעכב ע"י את ילדו מחינוך המקובל (כלשון).

והנה הא שאמר שהנזירות מכבידה עליו מבחינה גשמית ורוחנית וחברתית, נתאמת לי ביותר, כאשר אמר לי איש חרדי מנהל של מקוה טהרה פעה"ק ת"ו, שכשאר השואל בא למקוה ורואין את שערותיו הגדולות ביותר מפחדים ממנו ההמון ובורחים מהמקוה ומבטלים אותו והם מטבילת עזרא ותוספת טהרה וכיב"ז.

וגם בנוגע לחינוך הילד של השואל, אמר לי אחד מהעסקנים בת"ת, שיראים מאד שהילד שלו כאשר אביו יבוא להתדר לבקר, ימצא עצמו בודד מהחברים שלו בהחדר, וישפיע עליו ח"ו לרוע ביותר וכו'.

והנה מטעמים הנ"ל אמרתי שיש מצוה לחזור אחרי צדדי היתרא שהמה עליו כמו כבלי עיגון, ואתחיל אף באופן שקבלת הנזירות הי' ברוח טהרה מה שיש מקום להתירו בשאלה, דהנה בתשו' מבי"ט (ח"ב סי' ק"ג) והביאו בנו בת' מהרי"ט בשניות (סי' כ"ו), חידש לומר שע"י פתח יש לו היתר, וטעמו דנדר ע"י פתח הוי כעין נדרי טעות, וא"צ התרה מה"ת רק מד"ס, וכיון דרבנן הוא דאצריך, בנזירות שמשון דלא אפשר בחרטה ובהתרת חכם, לא העמידו דבריהם וא"צ התרה כלל, ובה ראייתי בת' כוכב מיעקב (סי' ע"ד) ליישב מה שהעיר בפת"ש (יו"ד סי' רל"ט סק"ה) על שאומרים בהתרת נדרים קודם ר"ה, ואפילו נזירות שמשון, הלא קי"ל דנזירות שמשון אין לו התרה, וכתב דמה שאומרים אפילו נזירות שמשון הוא טעות, ולשיטת המבי"ט יש ליישב הנוסח,

דמה שאומרים אפילו בנזירות שמשון, הוא משום דבפתח מעיקרא מהני שאלה אפילו בנזירות שמשון אך שוב כתב אף דכן ה' נראה בהשקפה ראשונה, אבל אחר העיון ראה דהא עקתא, דבאמת בנוסח דהתרת נדרים, אין כאן שום פתח, רק בלשון אני מתחרט, ובחרטה בודאי צריך התרה מחכם מדאו', וממילא בנזיר שמשון ל"מ שאלה ע"י חרטה עכ"ד, ועי' מש"כ בזה בספר בנין ציון (ח"א סי' פ"א) ביישוב הנוסח...

ו"א"כ בנ"ד אין לך פתח דמעיקרא יותר מזה, דכאשר קיבל הנזירות מתחילה ה' דעתו משובשת מהשפעת הסט"א בהשפעת דרכי ע"ז הודים וכו' ר"ל, וגם אח"כ כשקיבל נזירות שמשון עדיין ה' משוקע בדיעות נפסדות, ול"ה לו מושג מתורה שבע"פ ומחובר לחברה מוזהר וכפרנית בתורה שבע"פ ר"ל כדבריו, ולפי דברי עצמו פשוט שבמצבי היום לא ה' מקבל עלי שום נזירות ודברים משונים כנ"ל, וה"ז פתח דמעיקרא דמושבע ועומד מה"ס = מהר סיני = ללמוד ולקיים מצוות ד' ולאמונה טהורה, ומחמת שנתעלם ממנו כ"ז עשה מה שעשה והוי טעות דמעיקרא ויש מקום להתירו אף בלא התרת חכם כנ"ל, ועדיף מפלוגת הרמב"ם והראב"ד הנ"ל, דבנ"ד נראה פשוט דגם הרמב"ם אף להכ"מ יודה בזה הא חדא.

ב' לפי דבריו וז"ל שהנזירות מכבידה עלי מבחינה גשמית ורוחנית וחברתית וגם אני דואג שלא אעכב עי"ז את ילדי מחינוך המקובל כנ"ל הרי אין לך לדבר מצוה יותר מזה, ועי' בתשו' מהרלב"ח שם (סי' נ"ו) במש"כ וז"ל עוד אמרת כי ההתרה היתה הכרחית להיותה לדבר מצוה כי באופן אחר ה' מתבטל אותו התלמיד מלימודו עכ"ל, ובנ"ד גרע יותר שמבטל אותו וגם אחרים מתורה ומצוות מחמת שמרחיקים עצמם ממנו כנ"ל, וגם ללימוד הילדים כנ"ל, וכפי מה שצייד המהרי"ט ולהתיר בדבר מצוה, כש"כ בכה"ג.

ג' לפי מה שאמר דנכשל כ"פ בתלישת שערות ועבר על נזירותו במזיד, הרי לפי המבואר בת' כוכב מיעקב הוי בכלל היתר לדבר מצוה דמתירין אף בנדר ע"ד רבים, והה"ד בנזירות שמשון לפי מה שצייד המהרי"ט כנ"ל.

ד' והעולה על כולנה דלפי ההתנהגות שלו אז שהיה מוזר ומשובש מאד נראה דהוי כבלא דעת כלל. ויל"ע אם נתיר אף בלי לפתוח לו פתח כיוצא מטעם הא' והד' הנ"ל, ואין לומר מה נפסיד אם ליתר שאת נתירו לו כבהתרת נדרים, דהרי איתא בתשו' הרדב"ז שם (סי' קל"ג) אחרי אשר דן שם בנידונו להתיר לו את הנ"ש מטעמים המבוארים שם סיים בזה"ל אבל אין פותחין לו פתח לחרטה ואין מתירין לו כדי שלא יטעו לומר שיש היתר בנזירות שמשון עכ"ל. אבל אם אנו צריכין לצירופא הטעם הב' והג' אז צריך התרת חכם.

והנראה כיון דבזמנינו אין שכיח קבלת נזירות שמשון אין חשש טעות שיאמרו שיש היתר לנ"ש ובזה כדי להיות צירופא הטעם הב' והג' יש להתירו ע"י היתר כמו בהתרת נדרים כנלענ"ד אם יסכימו לזה חברי הב"ד כאו"א עפ"י חו"ד עצמו ולא לסמוך עלי לבדי בזה. (והנה קבלתי אח"כ ג"כ מאיזה חברי הביד"צ הגוה"צ שליט"א מכתבי בירור הלכה בזה דיש להתיר נזרו וכן נעשה להלכה למעשה). ובעה"ח יום כ"ו ניסן תשמ"א לפ"ק. יצחק יעקב ווייס.